

CONSEIL D'ÉTAT
section de législation

RAAD VAN STATE
afdeling Wetgeving

avis 76.562/2
du 18 juin 2024

advies 76.562/2
van 18 juni 2024

sur

over

un projet d'arrêté royal 'visant à déterminer les conditions liées à la remise de la déclaration de cohabitation légale et de la déclaration de cessation de cohabitation légale par voie électronique et modifiant l'arrêté royal du 21 décembre 2022 visant à déterminer les conditions liées aux déclarations électroniques en matière d'état civil'

een ontwerp van koninklijk besluit 'tot bepaling van de voorwaarden verbonden aan de elektronische overhandiging van de verklaring van wettelijke samenwoning en de verklaring van beëindiging van wettelijke samenwoning en tot wijziging van het koninklijk besluit van 21 december 2022 tot bepaling van de voorwaarden verbonden aan elektronische aangiften inzake burgerlijke stand'

Le 23 mai 2024, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par le Vice-Premier Ministre et Ministre de la Justice et de la Mer du Nord à communiquer un avis dans un délai de trente jours, sur un projet d'arrêté royal 'visant à déterminer les conditions liées à la remise de la déclaration de cohabitation légale et de la déclaration de cessation de cohabitation légale par voie électronique et modifiant l'arrêté royal du 21 décembre 2022 visant à déterminer les conditions liées aux déclarations électroniques en matière d'état civil'.

Le projet a été examiné par la deuxième chambre le 12 juin 2024. La chambre était composée de Patrick RONVAUX, président de chambre, Pierre-Olivier DE BROUX et Laurence VANCRAVEBECK, conseillers d'État, Sébastien VAN DROOGHENBROECK et Philippe DE BRUYCKER, assesseurs, et Esther CONTI, greffier assumé.

Le rapport a été présenté par Pauline LAGASSE, auditrice.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise a été vérifiée sous le contrôle de Pierre-Olivier DE BROUX.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 18 juin 2024.

*

Op 23 mei 2024 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Vice-eersteminister en Minister van Justitie en Noordzee verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een ontwerp van koninklijk besluit 'tot bepaling van de voorwaarden verbonden aan de elektronische overhandiging van de verklaring van wettelijke samenwoning en de verklaring van beëindiging van wettelijke samenwoning en tot wijziging van het koninklijk besluit van 21 december 2022 tot bepaling van de voorwaarden verbonden aan elektronische aangiften inzake burgerlijke stand'.

Het ontwerp is door de tweede kamer onderzocht op 12 juni 2024. De kamer was samengesteld uit Patrick RONVAUX, kamervoorzitter, Pierre-Olivier DE BROUX en Laurence VANCRAVEBECK, staatsraden, Sébastien VAN DROOGHENBROECK en Philippe DE BRUYCKER, assessoren, en Esther CONTI, toegevoegd griffier.

Het verslag is uitgebracht door Pauline LAGASSE, auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Pierre-Olivier DE BROUX.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 18 juni 2024.

*

Comme la demande d'avis est introduite sur la base de l'article 84, § 1er, alinéa 1er, 2°, des lois 'sur le Conseil d'État', coordonnées le 12 janvier 1973, la section de législation limite son examen au fondement juridique du projet, à la compétence de l'auteur de l'acte ainsi qu'à l'accomplissement des formalités préalables, conformément à l'article 84, § 3, des lois coordonnées précitées.

Sur ces trois points, le projet appelle les observations suivantes.

OBSERVATION PRÉALABLE

Compte tenu du moment où le présent avis est donné, la section de législation attire l'attention du demandeur d'avis sur le fait que la dissolution des Chambres législatives emporte que, depuis cette date et jusqu'à ce que, à la suite de l'élection des membres de la Chambre des représentants, le Roi nomme un nouveau Gouvernement, le Gouvernement ne dispose plus de la plénitude de ses compétences. Le présent avis est toutefois donné sans qu'il soit examiné si le projet relève bien des compétences ainsi limitées, la section de législation n'ayant pas connaissance de l'ensemble des éléments de fait que le Gouvernement peut prendre en considération lorsqu'il doit apprécier la nécessité d'arrêter ou de modifier des dispositions réglementaires.

EXAMEN DU PROJET

Articles 2 et 3

Le projet ne précise pas les données issues du Registre national qui seront transmises à l'officier de l'état civil. Il va de soi que ces données seront déterminées au regard et dans les limites des articles 1475, § 2, et 1476, § 1er, alinéa 2, et § 2, alinéa 2, de l'ancien Code civil.

Article 3

L'article 1476, § 2, alinéa 5, de l'ancien Code civil prévoit notamment, en cas de déclaration de cessation de cohabitation légale unilatérale, que « les frais de la signification et de la notification doivent être payés préalablement par ceux qui font la déclaration ». Dès lors que la disposition examinée organise la déclaration de cessation de cohabitation légale unilatérale par voie électronique, le rapport au Roi devrait à tout le moins préciser la manière dont cette déclaration électronique s'articulera avec cette exigence préalable.

Article 5

L'article 5 permet à l'officier de l'état civil de demander aux personnes recourant à la déclaration/cessation électronique de se présenter devant lui.

Le fondement légal invoqué pour le projet dans son ensemble, et notamment pour son article 5, réside exclusivement dans l'article 1476, § 3, de l'ancien Code civil. Cette disposition habilite le Roi, pour les actes concernés, à « déterminer les conditions liées à la remise de la déclaration de cohabitation légale et la déclaration de cessation de cohabitation légale par voie électronique ».

Le rapport au Roi se borne à indiquer que la demande de l'officier de l'état civil dont il est question à l'article 5 peut être formulée « lorsque [l'officier de l'état civil] s'estime insuffisamment informé ». Rien n'est précisé quant aux conséquences qui s'attacheraient au non-respect de cette convocation. Interrogés à ce sujet, les délégués du Ministre précisent ce qui suit :

« In artikel 5 van het koninklijk besluit is bepaald dat de ambtenaar van de burgerlijke stand kan vragen dat de partij(en) in persoon voor hem verschijnt/verschijnen. De ambtenaar van de burgerlijke stand kan dit vragen wanneer hij zich onvoldoende geïnformeerd acht.

Deze mogelijkheid vloeit voort uit artikel 1476, § 1, oud Burgerlijk Wetboek dat bepaalt dat partijen ieder ander authentiek stuk of bewijs voorleggen dat, in voorkomend geval, wordt gevraagd tot staving dat is voldaan aan de wettelijke voorwaarden, voor zover deze niet beschikbaar zijn in een andere authentieke bron.

Aan het niet-verschijnen van partijen, of aan het niet-nakomen van de opgelegde termijn, zijn op zich geen gevolgen verbonden. Wel is het mogelijk dat door de niet-verschijning van partijen, de ambtenaar van de burgerlijke stand onvoldoende geïnformeerd blijft over het al dan niet voldoen van partijen aan de wettelijke voorwaarden voor het aangaan (of beëindigen) van een wettelijke samenwoning ».

Le rapport au Roi sera précisé afin de reprendre ces explications ¹.

*

¹ Concernant le même sujet, voir l'avis 72.226/2 donné le 17 octobre 2022 sur un projet devenu l'arrêté royal du 21 décembre 2022 'visant à déterminer les conditions liées aux déclarations électroniques en matière d'état civil'.

Aangezien de adviesaanvraag is ingediend op basis van artikel 84, § 1, eerste lid, 2°, van de wetten ‘op de Raad van State’, gecoördineerd op 12 januari 1973, beperkt de afdeling Wetgeving overeenkomstig artikel 84, § 3, van de voornoemde gecoördineerde wetten haar onderzoek tot de rechtsgrond van het ontwerp, de bevoegdheid van de steller van de handeling en de te vervullen voorafgaande vormvereisten.

Wat die drie punten betreft, geeft het ontwerp aanleiding tot de volgende opmerkingen.

VOORAFGAANDE OPMERKING

Rekening houdend met het ogenblik waarop dit advies wordt gegeven, vestigt de afdeling Wetgeving de aandacht van de adviesaanvrager erop dat de ontbinding van de wetgevende kamers tot gevolg heeft dat de regering sedert die datum en totdat, na de verkiezing van de Kamer van volksvertegenwoordigers, een nieuwe regering is benoemd door de Koning, niet meer over de volheid van haar bevoegdheid beschikt. Dit advies wordt evenwel gegeven zonder dat wordt nagegaan of dit ontwerp in die beperkte bevoegdheid kan worden ingepast, aangezien de afdeling Wetgeving geen kennis heeft van het geheel van de feitelijke gegevens die de regering in aanmerking kan nemen als ze te oordelen heeft of het vaststellen of het wijzigen van verordeningen noodzakelijk is.

ONDERZOEK VAN HET ONTWERP

Artikelen 2 en 3

In het ontwerp wordt niet gepreciseerd welke gegevens uit het Rijksregister moeten worden overgezonden aan de ambtenaar van de burgerlijke stand. Het spreekt vanzelf dat die gegevens moeten worden vastgelegd rekening houdend met – en binnen de grenzen van – de artikelen 1475, § 2, en 1476, § 1, tweede lid, en § 2, tweede lid, van het oud Burgerlijk Wetboek.

Artikel 3

Artikel 1476, § 2, vijfde lid, van het oud Burgerlijk Wetboek bepaalt onder meer dat, in het geval van een eenzijdige verklaring van beëindiging van de wettelijke samenwoning, “de kosten van de betekening en de kennisgeving vooraf worden betaald door hen die de verklaring afleggen”. Aangezien de voorliggende bepaling erin voorziet dat de eenzijdige verklaring van beëindiging van de wettelijke samenwoning elektronisch kan worden afgelegd, moet in het verslag

aan de Koning op zijn minst worden gepreciseerd hoe dat voorafgaande vereiste kan worden vervuld in de context van die elektronische verklaring.

Artikel 5

Krachtens artikel 5 kan de ambtenaar van de burgerlijke stand vragen dat de partijen die hun verklaring van beëindiging elektronisch afleggen, voor hem verschijnen.

Als rechtsgrond van het ontwerp als geheel, en van artikel 5 in het bijzonder, wordt enkel artikel 1476, § 3, van het oud Burgerlijk Wetboek opgegeven. Die bepaling machtigt de Koning ertoe voor de betreffende handelingen “de voorwaarden [te] bepalen om de verklaring van wettelijke samenwoning en de verklaring van beëindiging van wettelijke samenwoning op elektronische wijze te overhandigen”.

In het verslag aan de Koning staat in dit verband enkel dat de ambtenaar van de burgerlijke stand het verzoek waarvan in artikel 5 sprake is, kan doen “wanneer hij zich onvoldoende geïnformeerd acht”. Er wordt voorts niets bepaald over mogelijke consequenties ingeval op die oproeping niet wordt ingegaan. Op een vraag daarover hebben de gemachtigden van de minister het volgende geantwoord:

“In artikel 5 van het koninklijk besluit is bepaald dat de ambtenaar van de burgerlijke stand kan vragen dat de partij(en) in persoon voor hem verschijnt/verschijnen. De ambtenaar van de burgerlijke stand kan dit vragen wanneer hij zich onvoldoende geïnformeerd acht.

Deze mogelijkheid vloeit voort uit artikel 1476, § 1, oud Burgerlijk Wetboek dat bepaalt dat partijen ieder ander authentiek stuk of bewijs voorleggen dat, in voorkomend geval, wordt gevraagd tot staving dat is voldaan aan de wettelijke voorwaarden, voor zover deze niet beschikbaar zijn in een andere authentieke bron.

Aan het niet verschijnen van partijen, of aan het niet nakomen van de opgelegde termijn, zijn op zich geen gevolgen verbonden. Wel is het mogelijk dat door de niet-verschijning van partijen, de ambtenaar van de burgerlijke stand onvoldoende geïnformeerd blijft over het al dan niet voldoen van partijen aan de wettelijke voorwaarden voor het aangaan (of beëindigen) van een wettelijke samenwoning.”

Die uitleg zou ter verduidelijking in het verslag aan de Koning moeten worden opgenomen.¹

LE GREFFIER – DE GRIFFIER

LE PRÉSIDENT – DE VOORZITTER

Esther CONTI

Patrick RONVAUX

¹ Zie over hetzelfde onderwerp advies 72.226/2 van 17 oktober 2022 over een ontwerp dat heeft geleid tot het koninklijk besluit van 21 december 2022 ‘tot bepaling van de voorwaarden verbonden aan elektronische aangiften inzake burgerlijke stand’.